

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวิธีการติดตามทวงหนี้ของเจ้าหนี้และผู้ทวงถาม หนี้ ตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558

จากการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวิธีการติดตามทวงถามหนี้ของเจ้าหนี้และผู้ทวงถามหนี้ตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 โดยศึกษาจากหลักเกณฑ์ในการติดตามทวงถามหนี้ของกฎหมายไทยและต่างประเทศ(ประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย) จะเห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 นั้น ยังคงมีปัญหาอยู่หลายประการ ซึ่งถึงแม้ว่าภายหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้จะช่วยแก้ปัญหาการติดตามทวงถามหนี้ด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมได้ในระดับหนึ่งก็ตาม แต่กลับกลายเป็นว่าเป็นการเอาโรคเอาเปรียบฝ่ายเจ้าหนี้มาจนเกินไป ทำให้เจ้าหนี้มีโอกาสน้อยลงที่จะได้รับชำระหนี้คืน เจ้าหนี้และผู้ทวงถามหนี้ดำเนินการทวงถามหนี้ด้วยวิธีการที่ยากลำบากมากขึ้น อีกทั้งเจ้าหนี้และผู้ทวงถามหนี้ที่ทวงถามหนี้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมอยู่แล้วยังได้รับผลกระทบไปด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายอย่างแท้จริง และอาจเป็นการเพิ่มปัญหาต่าง ๆ ในสังคมมากขึ้นอีกด้วย

แม้ว่าในการร่างพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 จะได้แนวคิดมาจากหลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียก็ตาม แต่การที่จะนำหลักเกณฑ์ของต่างประเทศมาปรับใช้นั้นจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างกันของประชาชน ระเบียบวินัย เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ค่าครองชีพ และปัจจัยทางด้านอื่นอีกหลาย ๆ ด้าน ให้มีความเหมาะสมด้วย ซึ่งถึงแม้ว่าหลักเกณฑ์ในการติดตามทวงถามหนี้ของประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียจะมีข้อจำกัดของฝ่ายเจ้าหนี้มากมาย แต่มักจะมีข้อยกเว้นไว้ในกรณีที่เหมาะสมและจำเป็นเสมอ เช่น ข้อยกเว้นเรื่องเวลาในการติดต่อ จำนวนครั้งในการติดต่อ ซึ่งให้สามารถติดต่อได้นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ในกรณีที่เหมาะสมหรือจำเป็น หรือกรณีการห้ามขู่ว่าจะใช้สิทธิทางกฎหมายต่าง ๆ แต่ถ้าหากมีอำนาจตามกฎหมายที่จะสามารถทำได้จริง ๆ ก็สามารถขู่ได้ โดยข้อยกเว้นต่าง ๆ นั้นกำหนดไว้อย่างชัดเจน เป็นต้น อีกทั้งความชัดเจนของกฎหมายไม่ว่าจะเป็นเรื่องขอบเขตการใช้บังคับข้อกำหนดกฎหมายต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วจะมีความชัดเจนและแน่นอน แตกต่างจากพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ที่ไม่มีความแน่นอนชัดเจนในหลายประเด็น อีกทั้งในเรื่องของบทลงโทษซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียค่อนข้างที่จะมีความเหมาะสมและพอสมควรแก่เหตุ โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นโทษปรับหรือเป็นคำสั่งทางแพ่งต่าง ๆ จะมีโทษทางอาญาที่รุนแรงถึงขั้นจำคุก

กรณีร้ายแรงเท่านั้น แตกต่างจากพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้^๑ ของไทย ที่กำหนดโทษทางอาญาไว้แม้กระทั่งความผิดที่เป็นการกระทำที่ไม่ร้ายแรง เช่นการทวงหนี้โดยใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องต่าง ๆ ที่ยังไม่ถึงขั้นทำอันตรายต่อผู้อื่น ก็มีโทษทางอาญาแล้ว ซึ่งผู้เขียนพบว่าตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ของไทยนั้น ยังคงมีปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตการใช้บังคับของพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558

นิยามของคำว่า “ผู้ทวงถามหนี้” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ มีถ้อยคำว่า “ทั้งนี้ไม่ว่าหนี้ดังกล่าวจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม” หมายความว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับกับหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย โดยตามหลักของการทำนิติกรรมและสัญญาต่าง ๆ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น การใดที่ทำลงโดยมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย(ไม่ชอบด้วยกฎหมาย) เป็นการพ้นวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนย่อมมีผลเป็นโมฆะอยู่แล้ว¹ ดังนั้นหากเจ้าหนี้กับลูกหนี้ทำสัญญากู้ยืมเงินหรือก่อหนี้กันในรูปแบบที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น หนี้อินบ่อนเถื่อน หนี้นยาเสพติด เป็นต้น ในทางกฎหมายย่อมถือว่าเป็นโมฆะ เมื่อมูลหนี้ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นโมฆะ ย่อมไม่มีผลที่จะบังคับได้ตามกฎหมาย แน่แน่นอนว่าเจ้าหนี้อย่อมไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะสามารถติดตามทวงถามหนี้ได้อยู่แล้ว หรือหากจะก่อหนี้ที่ผิดกฎหมายกันในรูปแบบต่าง ๆ ก็ย่อมมีบทลงโทษทางกฎหมายสำหรับการกระทำต่าง ๆ ที่ผิดกฎหมายอยู่แล้ว เช่น กฎหมายยาเสพติด กฎหมายการพนัน เป็นต้น เมื่อพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ให้คำนิยามของคำว่า “ผู้ทวงถามหนี้” เช่นนี้ ย่อมแสดงว่าบทบัญญัติทุก ๆ มาตราในพระราชบัญญัตินี้ที่เกี่ยวกับผู้ทวงถามหนี้ จะต้องให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย อาจเกิดปัญหาในการตีความได้ว่า การก่อหนี้ที่ผิดกฎหมายนั้นจะสามารถกระทำได้หรือไม่ จะมีผลเป็นหนี้ในทางกฎหมายหรือไม่ หนี้ที่เกิดจากการอันมิชอบด้วยกฎหมายจะใช้บังคับได้หรือไม่ ตัวอย่างเช่นกรณีที่กฎหมายใช้คำว่า ให้ผู้ทวงถามหนี้สามารถทวงถามหนี้ได้ในวิธีการต่าง ๆ เช่นตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้^๑ ที่ห้ามผู้ทวงถามหนี้กระทำการทวงหนี้โดยการใช้ความรุนแรง ถ้าหากผู้ทวงถามหนี้ติดตามทวงถามหนี้โดยไม่ใช้ความรุนแรงก็อาจทำได้แม้ว่าจะเป็นหนี้ที่ผิดกฎหมายเพราะนิยามของคำว่าผู้ทวงถามหนี้ตามมาตรา 3 ให้หมายความรวมถึงหนี้ที่ผิดกฎหมายด้วย ซึ่งจะขัดกับหลักของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ว่านิติกรรมใด ๆ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นโมฆะ เมื่อเป็นโมฆะหนี้นั้นจะเกิดขึ้นได้อย่างไร ผู้ทวงถามหนี้จะมีสิทธิทวงถามหนี้ได้อย่างไร เป็นต้น

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 150.

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติของเจ้าหนี้และผู้ทวงถามหนี้ ตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558

สำหรับข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติในวิธีการติดตามทวงถามหนี้ตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 นั้น ได้จำกัดสิทธิต่าง ๆ ของเจ้าหนี้มากมาย ซึ่งขัดกับหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ เจ้าหนี้นิยมสามารถติดตามทวงถามหนี้ได้อย่างสิ้นเชิง อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทย เพราะข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติของเจ้าหนี้และผู้ทวงถามหนี้ตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ให้สิทธิกับลูกหนี้มากกว่าฝ่ายเจ้าหนี้อย่างเห็นได้ชัด โดยตามหลักของกฎหมายรัฐธรรมนูญแล้วกฎหมายควรจะให้สิทธิ ให้ความเป็นธรรมกับทั้งฝ่ายเจ้าหนี้และลูกหนี้อย่างเท่าเทียมกัน หากจะมองในแง่มุมมองของลูกหนี้ที่ถูกติดตามทวงถามหนี้ด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมแล้ว ก็ควรที่จะต้องมองในแง่มุมมองของเจ้าหนี้ด้วย ว่าเจ้าหนี้ก็ต้องการที่จะได้รับชำระหนี้คืน และผู้ทวงถามหนี้ก็ต้องการที่จะได้ผลกำไรจากการประกอบธุรกิจเช่นกัน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าแม้ในอดีตก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้อาจจะอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบลูกหนี้ก็ตาม แต่ในปัจจุบันนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตมาก เจ้าหนี้อาจมีได้อยู่ในสถานะที่ได้เปรียบลูกหนี้เสมอไป โดยเฉพาะหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ทำให้ฝ่ายเจ้าหนี้ตกอยู่ในฐานะที่เป็นฝ่ายเสียเปรียบลูกหนี้อย่างเห็นได้ชัด

นอกเหนือจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่ายังขัดกับหลักศีลธรรมอีกด้วย กล่าวคือ ผู้ที่ยืมเงินผู้อื่นไปก็ต้องคืน แต่กฎหมายกลับเปิดช่องว่างให้ลูกหนี้สามารถหลีกเลี่ยงหนีหรือหาช่องทางที่จะไม่ชำระหนี้ได้ในหลาย ๆ ช่องทาง โดยมีปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.2.1 กรณีห้ามผู้ติดตามทวงถามหนี้ติดต่อกับบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ลูกหนี้เพื่อการทวงถามหนี้

ถึงแม้ว่ากฎหมายจะมีข้อยกเว้นให้ผู้ทวงถามหนี้สามารถติดตามทวงถามหนี้กับบุคคลอื่นได้ในบางกรณีก็ตาม แต่ก็ต้องเป็นบุคคลที่ลูกหนี้ได้ระบุไว้ให้เจ้าหนี้สามารถติดต่อเพื่อการทวงถามหนี้เท่านั้น หรือกรณีที่กฎหมายให้เจ้าหนี้หรือผู้ทวงถามหนี้สามารถติดต่อกับบุคคลอื่นนอกเหนือจากที่ลูกหนี้ระบุไว้โดยกระทำได้เพื่อวัตถุประสงค์ในการสอบถามหรือยืนยันข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ติดต่อลูกหนี้เท่านั้น โดยวิธีการติดต่อจะต้องทำตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งในบางกรณีบุคคลที่ลูกหนี้ระบุไว้เพื่อที่จะให้เจ้าหนี้สามารถติดตามทวงถามหนี้ได้อาจไม่สามารถติดต่อได้จริง ๆ หรืออาจเป็นบุคคลคนที่สนับสนุนหรือให้ความร่วมมือกับลูกหนี้ในการผิดนัดชำระหนี้ก็ได้ หรือในบางกรณีหากบุพการี สามี ภริยา หรือผู้สืบสันดานของลูกหนี้ทราบว่าเป็น

ลูกหนี้เป็นหนี้ ก็อาจประสงค์จะชำระหนี้แทนก็ได้ แต่กฎหมายให้อำนาจเจ้าหนี้แจ้งถึงความเป็นหนี้ของลูกหนี้ต่อบุคคลเหล่านี้ได้เฉพาะกรณีที่บุคคลเหล่านี้ได้สอบถามผู้ทวงถามหนี้ถึงสาเหตุของการติดต่อเท่านั้น และให้เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้แจ้งรายละเอียดการเป็นหนี้ของลูกหนี้ได้เท่าที่จำเป็นและตามความเหมาะสม ซึ่งอาจมีปัญหาในการตีความว่าอย่างไรจึงจะถือว่าจำเป็นและเหมาะสม ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้ทราบถึงรายละเอียดการเป็นหนี้ของลูกหนี้อย่างครบถ้วนและชัดเจน ก็อาจมีความประสงค์จะชำระหนี้แทนลูกหนี้ก็ได้ เพราะกฎหมายเปิดช่องให้บุคคลภายนอกสามารถชำระหนี้แทนลูกหนี้ได้ หรืออาจกดดันให้ลูกหนี้ดำเนินการชำระหนี้ก็ได้ ดังนั้นหากกฎหมายไม่เปิดช่องให้เจ้าหนี้สามารถติดต่อบุคคลเหล่านี้เพื่อการทวงถามหนี้โดยแจ้งรายละเอียดของการเป็นหนี้ของลูกหนี้ได้อย่างชัดเจน ก็อาจทำให้เจ้าหนี้สูญเสียโอกาสอีกช่องทางหนึ่งที่จะได้รับชำระหนี้คืน

4.2.2 ช่วงเวลาในการติดต่อทวงถามหนี้

สำหรับช่วงเวลาในการติดต่อทวงถามหนี้ที่เจ้าหนี้หรือผู้ทวงถามหนี้จะสามารถติดตามทวงถามหนี้ได้นั้น ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ สามารถติดต่อได้ในช่วงเวลา 08.00 ถึง 20.00 นาฬิกา และในวันหยุดราชการสามารถติดต่อได้ในเวลา 08.00 ถึง 18.00 นาฬิกา หรือหากไม่สามารถติดต่อได้ในช่วงเวลาดังกล่าวเหล่านี้หรือช่วงเวลาดังกล่าวไม่เหมาะสม กฎหมายให้สามารถติดต่อได้ในช่วงเวลาอื่น โดยจะต้องเป็นช่วงเวลาตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่คณะกรรมการกำกับ การติดตามทวงถามหนี้ประกาศกำหนด ซึ่งยังคงมีความไม่ชัดเจนอยู่ว่า หากช่วงเวลาตามปกติดังกล่าวเจ้าหนี้ไม่สามารถติดตามทวงถามหนี้ได้ เช่น ในช่วงเวลาดังกล่าวลูกหนี้บางคนอาจเป็นพนักงานบริษัทและถูกผู้บริหารหรือหัวหน้างานบังคับให้เก็บโทรศัพท์ไว้ในตู้ล็อกเกอร์ในช่วงเวลาทำงาน หรือจะต้องปิดโทรศัพท์มือถือในช่วงเวลาดังกล่าว หรือไม่สะดวกรับสายโทรศัพท์ในช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ไม่สามารถติดต่อในช่วงเวลาดังกล่าวได้ อาจส่งผลให้ลูกหนี้ไม่ทราบถึงรายละเอียดในการชำระหนี้ หรือหลงลืมที่จะชำระหนี้ได้ ซึ่งเงื่อนไขตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดนั้นจะเป็นเช่นไรก็ยังคงเป็นเรื่องที่ไม่แน่นอนชัดเจน เมื่อเจ้าหนี้ไม่สามารถติดต่อลูกหนี้ได้ตามเวลาปกติ และไม่แน่ว่าจะสามารถติดต่อในเวลาอื่นได้ในช่วงเวลาใด เจ้าหนี้ก็ย่อมเสียโอกาสที่จะได้รับชำระหนี้

จากประสบการณ์การทำงานของผู้เขียนเองพบว่า มีปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้นคือ ทางพนักงานบริษัทของเจ้าหนี้ติดต่อทวงถามหนี้กับลูกหนี้ในเวลาประมาณ 12.30 นาฬิกา โดยที่ยังไม่ทันได้แจ้งรายละเอียดให้ลูกหนี้ทราบอย่างชัดเจน ลูกหนี้ก็ขวางสายไปเสียก่อนเนื่องจากลูกหนี้ต้องไปทำงานต่อ โดยลูกหนี้แจ้งว่าสถานที่ทำงานของลูกหนี้ไม่ให้ใช้โทรศัพท์และลูกหนี้ร้องขอให้เจ้าหนี้ติดต่อกลับมาลูกหนี้อีกครั้ง ในช่วงเวลา 21.00 ถึง 22.00 นาฬิกา ซึ่งทางพนักงานดังกล่าวแจ้ง

ลูกหนี้กลับไปว่าไม่สามารถดำเนินการติดต่อไปหาในช่วงระยะเวลาดังกล่าวได้ เพราะอาจผิดพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ ฯ โดยที่ลูกหนี้ก็ยังมีทันได้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการชำระหนี้ อย่างชัดเจน ทำให้กว่าจะคุยกันได้เข้าใจนั้นก็เลยกำหนดวงเวลาที่ลูกหนี้ที่จะต้องผ่อนชำระไปแล้ว ซึ่งส่งผลเสียต่อทั้งสองฝ่าย ทำให้ทางลูกหนี้ต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่าย (ดอกเบี้ย ,ค่าติดตามทวงถามต่าง ๆ) ที่มากขึ้น และทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ล่าช้าอีกด้วย เป็นต้น

4.2.3 จำนวนครั้งในการติดตามทวงถามหนี้

สำหรับจำนวนครั้งในการติดตามทวงถามหนี้ในปัจจุบันนั้น เจ้าหนี้หรือผู้ทวงถามหนี้สามารถติดตามทวงถามหนี้ได้เพียงวันละ 1 ครั้งเท่านั้น ตามที่คณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้ได้ประกาศกำหนด ซึ่งจะต้องติดตามทวงถามหนี้ได้ภายในช่วงเวลาตามข้อ 4.2.2 หากเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ฝ่าฝืน คณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้มีอำนาจที่จะสั่งระงับการติดตามทวงถามเกินวันละหนึ่งครั้งได้ และหากไม่ทำตามอาจมีโทษทางปกครองปรับสูงสุดถึง 100,000 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่ากรณีที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้สามารถติดตามทวงถามหนี้ได้เพียงวันละ 1 ครั้งเช่นนี้ เป็นจำนวนครั้งที่น้อยเกินไป กฎหมายมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ชัดเจนว่าในการติดตามทวงถามหนี้ครั้งนั้น ๆ จะมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใด เช่น เจ้าหนี้หรือผู้ทวงถามหนี้อาจโทรศัพท์ไปติดต่อกับลูกหนี้และเกิดสายหลุด หรือสัญญาณขาดหาย หรือยังคุยกับลูกหนี้ไม่เข้าใจถึงรายละเอียดของหนี้และขั้นตอนในการชำระหนี้ จะสามารถโทรได้อีกครั้งหรือไม่ หรือกรณีนี้ใกล้ถึงกำหนดระยะเวลาชำระแล้วลูกหนี้ยังไม่ดำเนินการชำระหนี้ซึ่งอาจหลงลืมเวลาในการชำระหนี้ เจ้าหนี้จะสามารถโทรติดต่อกับลูกหนี้ได้อีกครั้งหนึ่งหรือไม่ กฎหมายไม่มีข้อยกเว้นประการใด ๆ ที่ชัดเจนเลย ดังนั้นจึงเป็นการยากที่เจ้าหนี้จะติดตามทวงถามหนี้กับลูกหนี้ ยากที่จะคุยกับลูกหนี้ให้เข้าใจเงื่อนไขต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน และยากที่เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้คืน ดังนั้นผู้เขียนจึงมองว่าการที่ให้เจ้าหนี้หรือผู้ทวงถามหนี้ติดตามทวงถามหนี้ได้เพียงวันละครั้งเช่นนี้เป็นจำนวนครั้งที่น้อยเกินไป

4.2.4 กรณีที่ลูกหนี้ชำระหนี้โดยสุจริตให้กับบุคคลอื่นที่มีใช้เจ้าหนี้และบุคคลคนนั้นไม่มีอำนาจที่จะรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ได้

ข้อนี้ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับเจ้าหนี้เป็นอย่างมาก กล่าวคือ หากลูกหนี้ดำเนินการชำระหนี้ให้แก่ผู้ทวงถามหนี้โดยสุจริต กฎหมายให้ถือว่าเป็นการชำระหนี้กับเจ้าหนี้โดยชอบไม่ว่าผู้ที่ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้คนนั้น ๆ จะใช้ตัวเจ้าหนี้จริง ๆ หรือไม่ หรือจะได้รับการมอบอำนาจจากเจ้าหนี้อย่างถูกต้องหรือไม่ หรือมีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้หรือไม่ก็ตาม ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสังเกตว่าหากมีกลุ่มมิชฌาชีพหลอกลวงลูกหนี้ว่าเป็นผู้รับมอบอำนาจจากเจ้าหนี้ว่าเป็นผู้มีอำนาจที่จะสามารถรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ได้ หรือหลอกลวงว่าเป็นตัวแทนของเจ้าหนี้แล้วลูกหนี้หลงเชื่อ

ชำระหนี้ให้กับบุคคลนั้น ๆ ไป ย่อมถือว่าลูกหนี้นั้นได้ชำระหนี้กับเจ้าหนี้แล้ว ทั้ง ๆ ที่เจ้าหนี้ไม่ได้รับรู้ถึงการชำระหนี้ที่นั่นเลย เจ้าหนี้อยู่เฉย ๆ ก็ต้องรับภาระในการติดตามไล่เบี้ยดำเนินคดีเอากับเหล่ามีจลาชีพเหล่านั้นเองทั้ง ๆ ที่เจ้าหนี้นั้นมิได้มีความผิดอย่างใด ๆ เลยแม้แต่นิดเดียว และหากมองในมุมกลับกันฝ่ายลูกหนี้เองในการที่จะชำระหนี้ให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่งไปนั้นก็ควรที่จะพิจารณาให้ถี่ถ้วนและตรวจสอบให้ดีก่อนว่าบุคคลเหล่านั้นมีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้จริง ๆ หรือไม่ หรือว่าใช่เจ้าหนี้ตัวจริงหรือไม่ หากมีกรณีปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้นฝ่ายลูกหนี้เองหรือไม่ที่เป็นฝ่ายประมาทเลินเล่อไม่รอบคอบเอง แต่ฝ่ายเจ้าหนี้ที่อยู่เฉย ๆ ไม่ได้กระทำความผิดใด ๆ กลับต้องเดือดร้อน และต้องรับภาระปัญหาต่าง ๆ ที่ตนไม่ได้ก่อ ซึ่งค่อนข้างที่จะไม่เป็นธรรมกับฝ่ายเจ้าหนี้

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษของเจ้าหนี้และผู้ทวงถามหนี้กรณีฝ่าฝืนข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558

ในส่วนของบทลงโทษของเจ้าหนี้และผู้ทวงถามหนี้กรณีฝ่าฝืนข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 นั้น ผู้เขียนเห็นว่ามีความหลายประการที่มีอัตราโทษที่รุนแรงเกินสมควรแก่เหตุ กล่าวคือ โทษทางปกครองมีโทษรุนแรงถึงขั้นปรับสูงสุดถึง 100,000 บาท และถึงขั้นสั่งเพิกถอนธุรกิจการติดตามทวงถามหนี้ อีกทั้งโทษทางอาญายังมีโทษทั้งจำคุกและปรับซึ่งโทษจำคุกนั้นมีโทษสูงสุดจำคุกถึง 5 ปี หรือปรับสูงสุดถึง 500,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ ซึ่งเป็นโทษที่รุนแรงมากเทียบเท่ากับการกระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรงเลยทีเดียว เมื่อลองพิจารณาบทลงโทษสำหรับกรณีที่เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ฝ่าฝืนข้อบังคับหรือข้อห้ามปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 กรณีที่เป็นการติดตามทวงถามหนี้ด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมที่ไม่ถึงขั้นกระทำโดยทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือสุขภาพ ของลูกหนี้ เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้กรณีฝ่าฝืนมาตรา 8 (กรณีห้ามทวงถามหนี้กับบุคคลอื่นหรือแจ้งความเป็นหนี้กับบุคคลอื่น) มีโทษทางอาญาสูงสุดถึงจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ² ฝ่าฝืนมาตรา 12 (2)(3)(4) (กระทำการทวงถามหนี้ในลักษณะอันเป็นเท็จหรือทำให้เกิดความเข้าใจผิด) มีโทษทางอาญาสูงสุดคือต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 300,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ³ การกระทำความผิดตามมาตรา 14

² พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558. มาตรา 39 บัญญัติว่า บุคคลใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 5 มาตรา 6 วรรคหนึ่ง มาตรา 8 วรรคหนึ่ง มาตรา 8 วรรคสอง (2) หรือ (3) มาตรา 11 (2) (3) (4) หรือ (5) หรือมาตรา 13 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

³ พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558. มาตรา 40 บัญญัติว่า บุคคลใดฝ่าฝืนมาตรา 12 (2) (3) หรือ (4) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

(ทวงถามหนี้โดยเจ้าหน้าที่รัฐ) ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือ ทั้งจำและปรับ⁴ เป็นต้น เมื่อลวงนำมาเทียบกับบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดอาญาต่าง ๆ เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ⁵ ความผิดฐานยักยอก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ⁶ ความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ⁷ ความผิดฐานกรรโชก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีและปรับไม่เกิน 100,000 บาท⁸ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ⁹ เป็นต้น ซึ่งเมื่อลองพิจารณาเปรียบเทียบกับบทลงโทษกับการกระทำความผิดอาญา เช่น กรณีทวงถามหนี้กับบุคคลอื่นหรือแจ้งความเป็นหนี้กับบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ลูกหนี้ มีอัตราโทษรุนแรงกว่าการกระทำความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาท การทวงถามหนี้ในลักษณะอันเป็นเท็จ มีอัตราโทษที่รุนแรงกว่าความผิดอาญาฐานฉ้อโกง ยักยอก หรือกรณีการติดตามทวงถามหนี้โดยเจ้าหน้าที่รัฐ มีความผิดที่รุนแรงมากกว่าการกระทำความผิดอาญาฐานกรรโชก หรือทำให้แท้งลูกเสียอีก ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า อัตราโทษที่รุนแรงเช่นนี้ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำ หรือแม้กระทั่งกรณีที่ติดตามทวงถามหนี้ด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมที่อาจเป็นอันตรายต่อ ร่างกาย หรือ

⁴ พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558. มาตรา 41 บัญญัติว่า บุคคลใดฝ่าฝืนมาตรา 11 (1) หรือมาตรา 12 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

⁵ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 326 บัญญัติว่า ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

⁶ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 352 บัญญัติว่า ผู้ใดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานยักยอก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ....

⁷ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 341 บัญญัติว่า ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

⁸ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 337 วรรค 1 บัญญัติว่า ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือของบุคคลที่สาม จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกรรโชก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท.

⁹ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 302 วรรค 1 บัญญัติว่า ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นยินยอม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

ทรัพย์สินของลูกหนี้ เช่น การกระทำโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 มาตรา 11(1) คือทวงถามหนี้ในลักษณะข่มขู่ใช้ความรุนแรง กระทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย มีโทษทางอาญาคือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ ซึ่งก็มีโทษสำหรับการกระทำความผิดในทำนองนี้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอยู่แล้ว เช่นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย¹⁰ ทำให้เสียทรัพย์¹¹ เป็นต้น อีกทั้งสาเหตุที่เจ้าหนี้หรือผู้ทวงถามหนี้ใช้วิธีการทวงถามหนี้ที่ไม่เหมาะสมนั้นฝ่ายเจ้าหนี้ก็มีได้เป็นฝ่ายเริ่มละเมิดสิทธิก่อน เพราะสาเหตุที่เจ้าหนี้หรือผู้ทวงถามหนี้ติดตามทวงถามหนี้ทวงหนี้ด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมก็สืบเนื่องมาจากการที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ ดังนั้นจึงสมควรแล้วหรือไม่ที่จะกำหนดโทษในพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ให้รุนแรงเทียบเท่าหรือมากกว่าความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดที่เป็นการกระทำลักษณะเดียวกัน ซึ่งขัดกับหลักเกณฑ์การกำหนดโทษทางอาญาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 77 วรรคท้าย ที่กำหนดว่า ให้กำหนดโทษอาญาเฉพาะกับความผิดที่ร้ายแรงอย่างเห็นได้ชัด

นอกเหนือจากนี้ การกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงให้กับเจ้าหนี้หรือผู้ทวงถามหนี้แต่เพียงฝ่ายเดียว โดยที่มิได้มีมาตรการการลงโทษฝ่ายลูกหนี้กรณีจงใจผิดนัดชำระหนี้ภายหลังจากที่ได้ก่อหนี้หรือลูกหนี้ที่เจตนาทุจริตหรือกลั่นแกล้งเจ้าหนี้เลย ยังแสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันอย่างชัดเจน หากจะกำหนดข้อปฏิบัติ ข้อห้ามปฏิบัติ อัตราโทษ หรือมาตรการต่าง ๆ แล้ว สมควรที่จะมีมาตรการกับฝ่ายลูกหนี้ประเภทที่เจตนาไม่ชำระหนี้ภายหลังจากที่ได้ก่อหนี้หรือเจตนาถั่นแกล้งเจ้าหนี้ด้วย จึงจะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันกับทุกฝ่ายอย่างแท้จริง ซึ่งในการมุ่งเน้นคุ้มครองลูกหนี้แต่เพียงฝ่ายเดียวนั้นยังอาจทำให้เกิดปัญหาโดยทางอ้อมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.) ลูกหนี้ใช้ข้อกฎหมายจงใจผิดนัดชำระหนี้ : การที่พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ให้ความคุ้มครองแต่ฝ่ายลูกหนี้ จะทำให้ลูกหนี้ที่จงใจผิดนัดชำระหนี้ภายหลังจากที่ได้ก่อหนี้มีช่องทางหลบหนีหรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่ชำระหนี้ได้ง่ายขึ้น แม้ว่ากฎหมายจะมีบทลงโทษสำหรับกรณีที่ลูกหนี้เจตนาไม่ชำระหนี้ตั้งแต่ก่อนหรือขณะที่ได้ก่อหนี้แล้วก็ตาม (ความผิดอาญา

¹⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295. บัญญัติว่า ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ

¹¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358. บัญญัติว่า ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์ของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ฐานข้อ โกง¹²) แต่หากเป็นกรณีที่ถูกหนีใจไม่ชำระหนี้ภายหลังจากที่ได้ก่อหนี้ขึ้นนั้น ไม่ถือว่าเป็น การกระทำความผิดอาญาฐานข้อ โกง ถือเป็นเพียงการผิดสัญญาในทางแพ่งเท่านั้น¹³ ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทางถามหนี้จะดำเนินการติดตามทางถามหนี้หรือบังคับชำระหนี้เอาแก่ลูกหนี้ ประเภทนี้ได้ขึ้นมีปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ของฝ่ายเจ้าหนี้นี้มากมาย สำหรับลูกหนี้ที่ใจไม่ชำระ หนี้ภายหลังจากที่ได้ก่อหนี้เช่นนี้จะเห็นได้ว่าแทบจะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใด ๆ ทำให้ลูกหนี้ เหล่านี้เกรงกลัวหรือมีความพยายามที่จะหาเงินมาชำระหนี้เลย ไม่ต้องชำระหนี้ก็อยู่ได้อย่างสบาย (ยกเว้นลูกหนี้ชั้นดี ลูกหนี้ที่มีจิตสำนึก มีศีลธรรม ลูกหนี้ที่ไม่อยากให้เกิดเครดิตตัวเองเสีย ลูกหนี้ที่ไม่ มีเจตนาทุจริต ลูกหนี้ที่มีทรัพย์สินหรือเงินเดือนอยู่มากและไม่อยากโดนยึดทรัพย์สินหรืออายัด เงินเดือน)

จากประสบการณ์การทำงานของตัวเองโดยผู้เขียนได้เคยเป็นทนายความฝ่ายโจทก์ ในคดีผู้บริโภค(ข้อหาผิดสัญญาสินเชื่อส่วนบุคคล(หมุนเวียน))(บัตรเครดิตเงินสด) พบว่ามีลูกหนี้หรือ จำเลยจำนวนไม่น้อยที่มีพฤติกรรมเช่นนี้ ในการนัดพิจารณาคดีที่ศาลแต่ละครั้งมีลูกหนี้ไปศาล เพื่อที่จะเจรจาไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความกับโจทก์ไม่ถึงร้อยละ 50 ของปริมาณคดีทั้งหมดที่ นัดพิจารณาในแต่ละวัน หรือบางคนไปศาลเฉย ๆ แต่ไม่ยอมผ่อนชำระต่อก็มี แม้กระทั่งจำเลยที่ไป ทำสัญญาประนีประนอมยอมความที่ศาลแล้ว ส่วนมากก็ยังผิดนัดชำระหนี้ตามสัญญา ประนีประนอมยอมความตั้งแต่งวดแรก เพียงแต่ไปทำสัญญา ๆ กับโจทก์ให้เรื่องจบ ๆ ไปก็เท่านั้น เมื่อโจทก์หรือเจ้าหนี้ติดตามทางถามให้ชำระหนี้ตามที่ได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันไว้ ก็บ่ายเบี่ยงไม่ชำระ บางรายเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์หนีเลยก็มี หรือบางรายมีการทำทนายเจ้าหนี้โดยใช้ คำพูดในทำนองที่ว่า “ถ้าอยากได้เงินคืนก็ให้ไปบังคับคดีเอา ถ้าจะบังคับคดีจริง ๆ ฉันก็ไม่มีอะไร จะให้ยึด เงินเดือนฉันก็ไม่มีอายัดฉันไม่ได้อยู่แล้วฉันไม่กลัวหรอก” เมื่อเจ้าหนี้ดำเนินการสืบทรัพย์สิน บังคับคดี ก็พบว่าจำเลยประเภทนี้ไม่มีอะไรจะให้ยึดจริง ๆ แม้กระทั่งเงินเดือนก็ไม่มีให้อายัด เช่นนี้ แล้วโจทก์ก็หมดหนทางที่จะบังคับชำระหนี้เอาแก่ลูกหนี้ประเภทนี้ได้ แม้การกระทำของลูกหนี้ เหล่านี้จะทำให้ชื่อของลูกหนี้เหล่านี้ติด Blacklist ในสถาบันการเงินต่าง ๆ หรือติดเครดิตบูโรก็ตาม ลูกหนี้เหล่านี้ก็ไม่สนใจ ไม่คำนึงถึงชื่อเสียงตนเอง หรือในบางคดีทุนทรัพย์ค่อนข้างน้อย เมื่อ ดำเนินการอายัดเงินเดือนก็อายัดไม่ได้ เพราะเงินเดือนของลูกหนี้เหล่านี้ไม่ถึง 20,000 บาท เงินส่วน

¹² ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 341 บัญญัติว่า ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานข้อ โกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1429/2555.

อื่น ๆ ก็ไม่มีให้อายด์ หากจะไปยึดทรัพย์ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และขั้นตอนต่าง ๆ ก็มีมากมาย ไม่คุ้มค่า สำหรับเจ้าหน้าที่อย่างแน่นอน เป็นต้น ในทางกลับกัน มีข้อบังคับ ข้อจำกัด และบทลงโทษมากมายกับฝ่ายเจ้าหน้าที่และผู้ทวงถามหนี้ ดังนั้นจึงเป็นการยากมาก ๆ ที่เจ้าหน้าที่หรือผู้ทวงถามหนี้จะได้รับชำระหนี้คืนจากลูกหนี้ประเภทนี้

2.) ลูกหนี้ใช้ข้อกฎหมายกลั่นแกล้งเจ้าหน้าที่ : เนื่องจากลูกหนี้บางประเภทที่มีความตั้งใจที่จะไม่ชำระหนี้เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว หากลูกหนี้ประเภทนี้ต้องการที่จะกลั่นแกล้งเจ้าหน้าที่โดยอาศัยพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ก็สามารถทำได้โดยง่าย เช่น กรณีที่คณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้ประกาศให้เจ้าหน้าที่และผู้ทวงถามหนี้สามารถทวงหนี้ได้จำนวน 1 ครั้งต่อ 1 วันนั้น หากลูกหนี้แกล้งสายหลุดขณะที่คุยโทรศัพท์อยู่กับเจ้าหน้าที่แล้วเจ้าหน้าที่หรือผู้ทวงถามหนี้โทรไปอีกครั้ง เช่นนี้ก็ถือว่าเจ้าหน้าที่ติดต่อลูกหนี้เกิน 1 ครั้งต่อ 1 วันแล้ว ลูกหนี้ย่อมสามารถแกล้งร้องเรียนเจ้าหน้าที่หรือผู้ทวงถามหนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ทวงถามหนี้ถูกลงโทษได้ เพราะกฎหมายมิได้มีข้อยกเว้นถึงกรณีเกิดเหตุขัดข้องหรือกรณีที่ทำเป็นอย่างชัดเจน หรือกรณีเวลาในการติดต่อทวงถามหนี้ ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ติดต่อได้ใน เวลา 08.00 ถึง 20.00 นาฬิกา วันหยุดราชการ ติดต่อได้ใน เวลา 08.00 ถึง 18.00 นาฬิกา หากลูกหนี้ขอให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ทวงถามหนี้ติดต่อไปหาเพื่อการทวงถามหนี้ นอกเหนือจากช่วงเวลาดังกล่าวแล้วลูกหนี้กลั่นแกล้งเจ้าหน้าที่ด้วยการร้องเรียนเจ้าหน้าที่ก็ย่อมทำได้โดยง่าย เป็นต้น ซึ่งบทลงโทษกรณีฝ่าฝืนนั้นค่อนข้างที่จะรุนแรงเกินสมควรแก่เหตุไปมากทั้งโทษทางปกครองและทางอาญา ในทางกลับกันกฎหมายไม่ได้มีบทลงโทษสำหรับกรณีลูกหนี้ที่เจตนาทุจริตเหล่านี้เหมาะสม ไม่ต้องชำระหนี้ก็อยู่ได้อย่างสบาย ไม่ต้องทำอะไร ไม่ต้องกลัวอะไร ฝ่ายเจ้าหน้าที่เสียอีกที่ลำบาก หนี้ก็ไม่ได้รับชำระ อีกทั้งหากจะดำเนินการติดตามทวงถามหนี้กับลูกหนี้ที่เจตนาทุจริตเหล่านี้แล้วยังมีความเสี่ยงสูงที่จะกระทำผิดพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ปิดโอกาสที่เจ้าหน้าที่จะสามารถได้รับชำระหนี้คืนในหลายช่องทาง แต่กลับเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่เจตนาทุจริตเหล่านี้ไม่ชำระหนี้ หรือกลั่นแกล้งเจ้าหน้าที่ได้โดยง่าย ซึ่งถ้ามีกรณีลูกหนี้กลั่นแกล้งเจ้าหน้าที่หรือผู้ทวงถามหนี้เกิดขึ้น ก็ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดหรือมาตรการการลงโทษใดที่จะให้ความคุ้มครองเจ้าหน้าที่หรือผู้ทวงถามหนี้เลย

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีกับลูกหนี้

ในการดำเนินการติดตามทวงถามหนี้ของเจ้าหน้าที่และผู้ทวงถามหนี้ตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 นั้น หากยังมีได้ดำเนินคดีต่อศาล เจ้าหน้าที่หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้มีโอกาสที่จะได้รับชำระหนี้คืนไม่มากนัก ไม่ว่าจะเป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติที่มีข้อห้ามมากมาย หรือแม้กระทั่งบทลงโทษทั้งทางปกครองและทางอาญาที่สูงเกินส่วน ไม่สัมพันธ์กับการ

กระทำความผิด เจ้าหนี้หรือผู้ทวงถามหนี้จะดำเนินการติดตามทวงถามหนี้ด้วยวิธีการใด ๆ ก็ต้องคอยระวังว่าจะผิดกฎหมายหรือไม่ ทำได้หรือไม่ ทำให้เจ้าหนี้ดำเนินการติดตามทวงถามหนี้ด้วยความยากลำบาก และประเด็นสำคัญคือหากเจ้าหนี้ขู่ว่าจะดำเนินคดีกับลูกหนี้แล้ว ก็จะต้องดำเนินคดีกับลูกหนี้จริง ๆ หากขู่ลูกหนี้ว่าจะดำเนินคดีแต่ไม่ได้ดำเนินการจริง ๆ ทั้ง ๆ ที่เป็นกรณีที่หากจะดำเนินคดีจริง ๆ ก็สามารถทำได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย อาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ได้ โดยมีโทษถึงจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 300,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ¹⁴ ซึ่งตามปกติธรรมดาแล้วโดยหลักทั่วไปทางฝั่งเจ้าหนี้ก็ควรจะต้องมีอำนาจแจ้งให้ลูกหนี้ทราบหรือกดดันลูกหนี้ได้อยู่แล้ว แต่ถ้าไม่ชำระหนี้จะดำเนินการใช้สิทธิทางศาล ดำเนินคดีบังคับคดี ฯลฯ ซึ่งก็เป็นสิทธิโดยชอบธรรมของเจ้าหนี้ว่าจะทำจริง ๆ หรือไม่ทำก็ได้ เนื่องจากในบางครั้ง การที่เจ้าหนี้จะดำเนินคดีกับลูกหนี้รายใด เจ้าหนี้ก็ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในการดำเนินคดีด้วย ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่าย ระยะเวลาในการดำเนินคดี ขั้นตอนต่าง ๆ ที่ค่อนข้างจะมีมาก หากดำเนินคดีไปแล้วจะคุ้มค่ากับเจ้าหนี้หรือไม่ เช่น ถ้าลูกหนี้เป็นหนี้อยู่เพียง 20,000 บาท แต่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ค่าเดินทางไปศาล ค่าน้ำมันรถ ค่ากระดาษ ค่าพิมพ์เอกสาร ค่าถ่ายเอกสาร ค่าธรรมเนียมศาล ค่าส่งหมาย และค่าใช้จ่ายอีกต่าง ๆ อีกมากมาย ตลอดจนค่าใช้จ่ายในชั้นบังคับคดีอีก รวม ๆ กันแล้วอาจเกิน 20,000 บาทก็ได้ เช่นนี้แล้วจะคุ้มค่ากับเจ้าหนี้หรือไม่หากจะดำเนินคดีจริง ๆ กับลูกหนี้ทุกราย ซึ่งการที่เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ขู่ว่าจะใช้สิทธิทางศาลนั้นก็อาจทำให้ลูกหนี้มีความกระตือรือร้นหาเงินมาชำระหนี้ก็ได้โดยที่เจ้าหนี้ไม่ต้องดำเนินการฟ้องคดี เพราะโดยหลักแล้วการที่เจ้าหนี้จะข่มขู่ว่าจะทำในสิ่งที่เจ้าหนี้จะสามารถกระทำได้จริง ๆ ตามกฎหมายย่อมถือว่าเป็นสิทธิตามปกตินิยม และตามหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 164 นั้นการข่มขู่ว่าจะใช้สิทธิตามปกตินิยมย่อมไม่ถือว่าเป็นการข่มขู่ ดังนั้นข้อบังคับในส่วนนี้ของพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 จึงค่อนข้างที่จะขัดแย้งกับหลักของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นอย่างมาก และไม่มีความเป็นธรรมกับเจ้าหนี้

นอกเหนือจากนี้อาจทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ โดยทางอ้อมอีก เช่น ปัญหาปริมาณคดีสะสมในศาล ซึ่งจากประสบการณ์การทำงานของตัวเองพบว่าในปัจจุบันมีคดีประเภทที่ว่าเจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีผู้บริโภคเข้าสู่ศาลเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าโดยหลักเกณฑ์ของการพิจารณาคดีผู้บริโภคนั้นจะต้องกระทำโดยเร็วก็ตาม แต่ในแต่ละวันมีคดีที่ทางฝั่งผู้ประกอบการหรือเจ้าหนี้ฟ้องคดีใหม่เพิ่มขึ้นในปริมาณมาก ทุกวันมีปริมาณคดีประเภทนี้เข้าสู่ศาลเกินร้อยละ 50 ของคดีทั้งหมด จนทำให้พื้นที่จัดเก็บสำนวนคดีในบางศาลนั้นมีไม่เพียงพอ ประกอบกับปริมาณคดีมากเกินจำนวนพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ ส่งผลให้การดำเนินการต่าง ๆ เกิดความล่าช้า ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า

¹⁴ พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558. มาตรา 12 (3) และ มาตรา 40.

คดีผู้บริโภคประเภทนี้ เช่น คดีบัตรเครดิต เงินสด บัตรเครดิต ผิดสัญญากู้ยืมเงินกับธนาคาร ฯลฯ เข้าสู่ศาลในปริมาณที่มากเกินไปจนจำเป็นทั้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้วอาจมีหนทางที่จะทำให้เจ้าหนี้กับลูกหนี้ตกลงกันได้โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล อีกทั้งยังจะเป็นการรักษาความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้เอาไว้ได้อีกด้วย